

2. Гудзенко–Александрук О. Самовдосконалення особистості: до духовної досконалості через досягнення антропологічної цілісності / Олена Гудзенко–Александрук // Наукові записки тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філософія. – 2007. – №15. – С.62–67.

3. Жизнь как творчество: социально–психологический анализ / [В. И. Шинкарук, Л. В. Сохань, Н. А. Шульга и др.]. Отв. ред. Л. В. Сохань, В. А. Тихонович – К.: Наукова думка, 1985. – 302 с.

4. Федерягин Е. М. Воспитание у студентов осознанного отношения к собственной жизненной стратегии как фактора личностного саморазвития / Е. М. Федерягин // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – Глухів: ГДПУ, 2005. – Вип.6. – С.50–54.

5. Кудінов І. О. Типологія життєвих стратегій особистості / І. О. Кудінов // Політологічний вісник: [Зб. наук. праць]. – К.: ІНТАС, 2008. – Вип.33. – С.6–16.

6. Ясперс К. Духовная ситуация времени // Ясперс К. Смысл и назначение истории: Пер. с нем. 2–е изд. / Карл Ясперс. – М.: Республика, 1994. – С.288–418.

7. Ницета В. А. Критичне творче мислення у контексті життєтворчої спрямованості вивчення української мови та літератури / В. А. Ницета // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету: (Педагогічні науки). – Бердянськ: БДПУ, 2008. – №4. – С.62–71.

References

1. Krejdu N. P. Zhytjevi strategii' osobystosti: psihologichnyj aspekt, problemy doslidzhenja / N. P. Krejdu // Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V. N. Karazina. Serija Psihologija. – H.: HNU, 2006. – Vyp.35. – №718. – С.52–54.

2. Gudzenko–Aleksandruk O. Samovdoskonalenja osobystosti: do duhovnoi' doskonalosti cherez dosjagnennja antropologichnoi' cilisnosti / Olena Gudzenko–Aleksandruk // Naukovi zapysky ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Gnatjuka. Serija: Filosofija. – 2007. – №15. – С.62–67.

3. Zhizn' kak tvorcestvo: social'no–psihologicheskij analiz / [V. I. Shinkaruk, L. V. Sohan', N. A. Shul'ga i dr.]. Отв. ред. Л. В. Сохань, В. А. Тихонович – К.: Наукова думка, 1985. – 302 с.

4. Federjagin E. M. Vospitanie u studentov osoznannogo otnoshenija k sobstvennoj zhiznenoj strategii kak faktora lichnostnogo samorazvitija / E. M. Federjagin // Visnyk Gluhivs'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu. Serija: Pedagogichni nauky. – Gluhiv: GDPU, 2005. – Vyp.6. – С.50–54.

5. Kudinov I. O. Typologija zhytjevyh strategij osobystosti / I. O. Kudinov // Politologichnyj visnyk: [Zb. nauk. prac']. – K.: INTAS, 2008. – Vyp.33. – С.6–16.

6. Jaspers K. Duhovnaja situacija vremeni // Jaspers K. Smysl i naznachenie istorii: Per. s nem. 2–e izd. / Karl Jaspers. – M.: Respublika, 1994. – С.288–418.

7. Nyshheta V. A. Krytychne tvorche myslennja u konteksti zhytjetvorchoi' sprjamovanosti vyvchennja ukrai'ns'koi' movy ta literatury / V. A. Nyshheta // Zbirnyk naukovykh prac' Berdjans'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu: (Pedagogichni nauky). – Berdjans'k: BDPU, 2008. – №4. – С.62–71.

Bogdanova N. G., doctor of Philosophical Sciences, associate professor of general engineering disciplines, Professor of the Department of labour protection and ecological safety, Educational Scientific Professional Pedagogical Institute of Ukrainian Engineering Pedagogical Academy (Ukraine, Slavyansk), bogdanovang@ukr.net

The self–realization for development process culture of vital creativity of personality

The article shows that the necessary integrative element giftware activity along with social planning acts semplovant. The purpose of this paper is to analyze the systematic planned human activities on the strategic ordering of all sets, and the variety of factors that, on the one hand, jitter determine the potency of personality, on the other hand, under the direct influence of personal creativity. The main methodological tools of the research are the fundamental basis of scientific analysis, in particular: dialectical, hermeneutical, comparative, structural–functional and other methods. It is concluded that semplovani of formation and development of culture of the life of the individual is difficult–structured and holistically–directed process that combines social and individual multi–level of motivation, meaning and value factors of establishing life goals and how to achieve them. A promising direction in this important topic is to study the problem of realization of creative potential of personality.

Keywords: vital creativity, semplovani, activity, personality, goal setting, self–actualization, development, culture, potential, self–fulfillment.

Богданова Н. Г., доктор філософських наук, доцент кафедри общинженерных дисциплин, профессор кафедры охраны труда и экологической безопасности, Учебно–научный профессионально–педагогический институт Украинского инженерно–педагогической академии (Украина, Славянск), bogdanovang@ukr.net

Самопланування процесу розвитку культури життєтворчості особистості

Показано, що необхідним інтегративним елементом життєтворчої активності наряду з соціальним плануванням виступає самопланування. Цьєю статтю є аналіз системно–планової діяльності людини стосовно стратегічного упорядочення всього множення і різноманітності факторів, які, з однієї сторони, визначають життєтворчі потенції особистості, а з другої – знаходяться під неопосередкованим впливом особистого творчості. Головним методологічним інструментарієм дослідження є фундаментальні основи наукового аналізу, в частині: діалектичний, герменевтичний, порівняльний, структурно–функціональний і інші методи. Сделано висновок про те, що самопланування становлення і розвитку культури життєтворчості особистості – це складно–структурований і цілісно–направлений процес, що поєднує в собі різноманітні соціальні і індивідуальні мотивації, ціннісні фактори встановлення життєвих цілей і методів їх досягнення. Перспективним напрямком в цій важкій темі є вивчення проблем реалізації творчого потенціалу особистості.

Ключові слова: життєтворчість, самопланування, діяльність, особистість, цілеполагання, самореалізація, розвиток, культура, потенціал, самоосуществлення.

* * *

УДК 316.614.5

Качур К. Л.,
викладач кафедри філософської антропології,
аспірантка, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), pochtai@i.ua

АКТУАЛІЗАЦІЯ РОЛІ СІМ'Ї У СУЧАСНОМУ НЕСТАБІЛЬНОМУ СВІТІ

Автор статті виявляє актуалізуючу роль сім'ї у сучасному світі. Постановка проблеми окреслює актуальність дослідження сфери сім'ї та шлюбу. Авторка поставила мету продемонструвати та пояснити заострену зацікавленість до сімейної та шлюбної сфери серед сучасних дослідників через ті трансформаційні процеси, які мають місце в сучасній сім'ї. У статті представлено огляд найбільш поширених нетрадиційних форм сімейної організації та шлюбних орієнтацій, найбільшу увагу зосереджено на одностатевих сім'ях та добровільно бездітних сім'ях, оскільки саме вони мають чимало прихильників, а також найбільш дискусійними та дискусійними в сучасних наукових колах і серед усіх зацікавлених. Короткий аналіз досліджень ключових науковців демонструє невичерпний і перманентний інтерес до сім'ї. Отримані результати не є однозначними, оскільки сучасні матримоніальні настрої у суспільстві є суперечливими: традиції сімейності та дітності електично поєднуються з новими тенденціями до бездітності та експериментів із формами сім'ї.

Ключові слова: сім'я, шлюб, трансформація сім'ї, сімейна організація, одностатєва сім'я, чайлд–фрі сім'я, добровільно бездітні, реджектори, аффеєксонадо.

Постійний рух та мінливість є ознакою тих процесів, які відбуваються майже в усіх сферах життєдіяльності в сучасному світі. Трансформації, які наразі переживає інститут сім'ї та шлюбу викликають не аби який інтерес в наукових колах. Актуалізація проблематики сім'ї та питань, які потребують вирішення в контексті сімейної–шлюбної проблематики набули посиленого інтересу через ряд змін. Завданням статті є виявлення та аналіз тих трансформаційних процесів, які мають місце у сучасній сім'ї, і привертати увагу науковців. Наукові підходи до їх дослідження умовно можна поділити на два напрями: перший аналізує сім'ю як соціальний інститут, другий скеровує інструментарій дослідження на сім'ю як малу соціальну групу. Відповідно, сім'ю аналізують на макрорівні та мікрорівні. Дослідники сфер демографії, соціології, психології та педагогіки, історії виокремлюють різні аспекти буття сім'ї. Філософський аналіз має на меті створення цілісної системи уявлень про сім'ю та

специфіку формування сімейних відносин; специфіку такого аналізу феномену сім'ї ми також вбачаємо в аналізі культурних традицій сімейної організації.

Визначимося із поняттям категорії «сім'я». Німецька енциклопедія імені Ф. Брокгауза дає наступне визначення: «Сім'я – є мала спільність людей, яка заснована на союзі одного чоловіка і однієї жінки, або декількох чоловіків і декількох жінок, які пов'язані між собою взаємними правами і обов'язками, встановленими звичаями або законами, і проживають разом з дітьми, які народжені в цьому союзі, в одному домі, або ж утворюють сімейну групу, яка проживає принаймні в різних домах» [4]. Таке визначення є досить емним, оскільки охоплює майже всі аспекти існування сім'ї.

Вивчення історичної бази демонструє давню традицію зацікавленістю сім'єю. В цілому, до середини XIX століття в історії філософії домінувала традиція розуміння сім'ї як вихідної мікромоделі суспільства, починаючи з XX століття роль сім'ї змінилась. Антична епоха представляє ряд грецьких мислителів, які роздумують над феноменом існування сім'ї та її місця в суспільстві – серед них класики філософської думки Платон та Аристотель. Нове бачення екзистенції сім'ї пропонує середньовічна традиція – її представляють Т. Аквінський, А. Блаженний, Г. Ніський. У період Відродження характерний гуманізм сприяє формуванню нового ставлення до людської істоти, тіла і душі людини; змінюється ставлення до деяких аспектів людської діяльності. Представники філософії Нового часу Ф. Бекон, Т. Гоббс, просвітники Ж–Ж. Руссо та Д. Юм, Ш. Фур'є та Дж. С. Міль звертаються до шлюбної сфери, а також положення жінки, її призначення. Особливий інтерес до проблеми сім'ї з кінця XVIII століття проявили представники Німецької класичної традиції. Різні аспекти буття сім'ї вивчали Г. В. Ф. Гегель, І. Кант, Й. Г. Фіхте. Конструюючи теорію походження сім'ї, одностатеві Ф. Енгельс та К. Маркс спираються на погляди американського вченого Л. Моргана, важливий доробок якого полягає у розробці теорії походження сім'ї та роду. Особливо уваги заслуговують дослідження другої половини XIX століття – І. Баховена, П. Сорокіна, а також російська релігійно-філософська думка XIX–XX ст. у особі М. Бердяєва, В. Розанова, В. Соловйова. Культурно-антропологічні дослідження родинних зв'язків у XX столітті досліджувала М. Мід. На пострадянському просторі, особливо в роки останнього десятиліття, питання сімейно-шлюбної сфери займають окрему нішу, наприклад, роботи Л. Амджадін, А. Буковинського, Ф. Фоміна, О. Чорного та інших.

Аналізуючи перспективи подальшого ставлення сім'ї в умовах сучасних соціально-економічних і культурних трансформацій, соціолог Дж. Коатс узагальнив такі характерні тенденції: зростання кількості сімей, де обидва партнери працюють; більш пізнє заключення шлюбу і народження дитини; посилення анонімності приватного життя; віддалення сексуальної поведінки від репродуктивної функції; подальше зростання популярності різних форм поза сімейного спілкування; прагнення молодих людей створити невелику сім'ю або обирати життя без нащадків [2, с. 456]. Деякі з цих передбачень уже виправдали себе. Ми впевнені, що трансформаційні процеси, які відбуваються в сфері сім'ї, свідчать про глибокі зрушення у світогляді чоловіка та жінки. Характерні риси сучасної епохи дають підставу по-новому поглянути на сім'ю. Сучасний

дослідник сім'ї Б. Бім–Бад [1] стверджує, що нуклеаризації сім'ї, її двухпоколінчастість виражає в собі головний механізм багатоговікового процесу модернізації: «Людина модерну все більше ставить себе особистістю, все більш егоїстичною і всі менш схильною жити в парадигмі служіння будь-яким соціальним спільнотам, будь то нація, сусідська громада, або навіть сім'я» [1, с. 5].

Ми впевнені, що інститут сім'ї багато епох був стійким, і майже не зазнавав змін. На сучасному етапі свого розвитку сім'я представляє нові тенденції, які широко обговорюються науковцями, філософами та небайдужими дослідниками. Сім'я є багатоаспектним явищем, оскільки включає в себе проблематику батьківства і материнства, шлюб, нові форми сім'ї, сексуальність, гендерну проблематику – тобто, усі супутні питання, які виникають в процесі сумісної взаємодії представників обох статей. Далі розглянемо варіативність форм сім'ї, які є представленими в сучасних суспільствах.

Число прихильників нових форм сім'ї та шлюбу зростають з кожним роком. Слід уточнити, що демократизація ставлення до нетрадиційних сімей та сімейних орієнтацій надає сміливості та стимулює таких людей презентувати себе, не боячись громадського осуду. Тому ми спостерігаємо чимало прихильних людей до нетрадиційних і нових форм сімейної організації. Серед них ми виявляємо так, що цікавлять нас найбільше: «child-free» сім'ї, та одностатеві сім'ї; також існують гостьові, сезонні, відриті, комунальні, біонуклеарні сім'ї та шлюби. Якщо мова йде про відмову від народження дітей, то ми маємо справу із феноменом «child-free». Child-free сім'ї – люди, які живуть статевим життям, можливо перебувають у шлюбі, але свідомо відмовляються від народження нащадків. Першою, хто почав ґрунтовно досліджувати свої з такою установкою з наукової точки зору стала канадська дослідниця Д. С. Уіверс [5]: «...є два абсолютно різні види добровільно бездітних осіб – реджектори та афексонадо» [5, с. 157]. Представники першого виду відкидають саму категорію дітей та усі супутні процеси, пов'язані із дітонародженням та вихованням. Представників другого виду приваблює вільний від дітей спосіб життя. Таким чином, стверджує дослідниця, феномен child-free поєднує осіб зачарованих бездітністю та відразливих до дітності. Ця теза підтвердилася подальшими дослідженнями. Сучасні child-free дослідниця О. Ісупова, аналізуючи результати даних Уіверс та інших виявляє життєві обставини осіб, які вірогідніше оберуть таку стратегію. В результаті власних досліджень вона припускається думки, що збудником до такого вибору стала контрацептивна революція. До відкриття контрацептивів та їх широко використання добровільно бездітні обмежувались у статевих контактах, боячись запліднення. Широке розповсюдження контрацептивів розмежували статеву та репродуктивні сфери, що стало справжньою революцією в сімейному та подружньому житті.

Ще один тип сім'ї, популярність якого дедалі зростає, є одностатеві сім'ї. Одностатевий шлюб – це офіційно закріплені відносини між партнерами однієї статі. Резонанс явища підкріплюється рядом змін. В XXI столітті на концептуалізацію гомосексуальних відносин впливають численні наукові дослідження, а також громадські рухи та акції в підтримку таких сімей. Сучасний дослідник одностатевих шлюбів І. Кон стверджує про кризу маскулітності в сучасному світі.

Однією із причин трансформації в сімейній сфері стала зміна полюсів традиційно чоловічого та жіночого [3]. В цілому, відношення до одностатевих сімей у різних країнах світу залишається відкритим.

Таким чином, настрої в суспільстві з питань сімейності та шлюбності досить суперечливі. Традиційні сім'ї залишаються у відсотковій більшості, проте ліберальне відношення до нетрадиційних форм сімейної та шлюбної організації підсилює їх поширення. З огляду на ті процеси, що наразі відбуваються в інституті сім'ї, постає питання про його майбутнє та можливого занепаду класичного його образу. Сучасні науковці підсилено звертаються до вивчення проблем сімейної сфери, що актуалізує дану проблематику. З огляду на це, сім'я потребує підвищеної уваги з боку фахівців та пересічних громадян, оскільки вона є частиною соціальної практики кожної людини.

Список використаних джерел

1. Бим–Бад Б. М., Гавров С. Н. Модернизация института семьи: макросоциологический и антрополого–педагогический анализ: Монография / М.: Новый Хронограф, 2010. – 337 с.
2. Коатс Д. Будущее семьи / Д. Коатс // Впереди XXI век: перспективы, прогнозы, футурологи. Антология современной классической прогностики. 1952–1999. – М.: Academia, 2000. – С.452–458.
3. Кон И. Мужчина в меняющемся мире / И. С. Кон. – М.: Время, 2009. – 496 с.
4. Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. Том XXIX. – С.–Пб.: «Издательское дело», 1990. – С.469 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://dlib.rsl.ru/viewer/01003924202#?page=11>.
5. Veevers J. E. Childless by choice / J. E. Veevers. – Toronto: Butterworths, 1980. – 220 p.

References

1. Bim–Bad B. M., Gavrov S. N. Modernizacija instituta sem'i: makrosociologicheskij i antropologo–pedagogicheskij analiz: Monografija / M.: Novyj Hronograf, 2010. – 337 s.
2. Koats D. Budushhee sem'i / D. Koats // Vperedi XXI vek: perspektivy, prognozy, futurologi. Antologija sovremennoj klassicheskoy prognostiki. 1952–1999. – М.: Academia, 2000. – S.452–458.
3. Kon I. Muzhchina v menjajushhemsja mire / I. S. Kon. – М.: Vremja, 2009. – 496 s.
4. Jenciklopedicheskij slovar' Brokgauza i Efrona. Tom XXIX. – S.–Pb.: «Izdatel'skoe delo», 1990. – S.469 [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://dlib.rsl.ru/viewer/01003924202#?page=11>.
5. Veevers J. E. Childless by choice / J. E. Veevers. – Toronto: Butterworths, 1980. – 220 p.

Kachur C. L., lecturer in department of philosophical anthropology, postgraduate in National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), pochtai@i.ua

Actualization of family's role in the unstable modern world

The author discovers actualize the family's role in the modern world. Problem definition determines the relevance of the research sphere of marriage and family. The author has set a target to demonstrate and explain the pointed interest in the sphere of family and marriage among modern scholars because of the transformation processes that take place in the modern family. The article provides an overview of the most common non-traditional forms of family organization and mating orientations, most attention is focused on same–sex families and voluntarily childless families, since they have many supporters, but also the most controversial and discourse in modern scientific spheres and among all stakeholders. A brief analysis of the key scientific research demonstrates the inexhaustible and permanent interest towards family. The results are not unambiguous, since modern matrimonial mood in society contradictory tradition of nepotism and number of children eclectically combined with new trends in childlessness and experimentes with forms of family.

Keywords: family, marriage, transformation of family, family organization, same–sex family, child free family, voluntarily childless, rejectors, aficionados.

Kachur E. L., преподаватель кафедры философской антропологии, аспирантка, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), pochtai@i.ua

Актуализация роли семьи в современном нестабильном мире

Автор статьи обнаруживает актуализирующую роль семьи в современном мире. Постановка проблемы определяет актуальность исследования сферы семьи и брака. Автор поставила цель продемонстрировать и объяснить

заостренный интерес к семейной и брачной сфере среди современных исследователей из-за тех трансформационных процессов, которые имеют место в современной семье. В статье представлен обзор наиболее распространенных нетрадиционных форм семейной организации и брачных ориентаций, наибольшее внимание сосредоточено на однополых семьях и добровольно бездетных семьях, так как именно они имеют немало сторонников, а также являются наиболее дискуссионными и дискурсивными в современных научных кругах и среди всех заинтересованных. Краткий анализ исследований ключевых ученых демонстрирует неисчерпаемый и перманентный интерес к семье. Полученные результаты не однозначны, поскольку современные matrimoniaльные настроения в обществе противоречивы: традиции семейственности и детности эклектично сочетаются с новыми тенденциями к бездетности и экспериментами с формами семьи.

Ключевые слова: семья, брак, трансформация семьи, семейная организация, однополая семья, чайлд–фри семья, добровольно бездетные, реджекторы, афексьонадо.

* * *

УДК 2–43

Борейко Ю. Г., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри релігієзнавства, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки (Україна, Луцьк), borejko71@mail.ru

Повсякденність у структурі життєвого світу віруючої особистості

Досліджено соціальну екзистенцію особистості в суб'єктивно значущому світі релігійної повсякденності. В контексті вивчення повсякденності як компонента життєвого досвіду з'ясовуються особливості та основні риси релігійної повсякденності. Структура життєвого світу є сукупністю кінець сфер сенсу, де повсякденна реальність постає системоутворюючим стрижнем завдяки універсальній природі та інтерсуб'єктивному характеру. Повсякденність є смисловим універсумом, витканим з безлічі буденних ситуацій, звичних очікувань та реакцій, якими наповнений життєвий процес індивіду в соціальному просторі буття. Важливою рисою релігійної повсякденності є її інтерсуб'єктивність, а значущою складовою та способом існування – комунікація. Надає речам і відношенням віруючих людей значення складають полотно релігійної буденної дійсності. Суб'єктом релігійної повсякденності постає як окрема віруюча особистість, так і спільнота, яку утворюють релігійні індивіди з однаковою за характером повсякденністю.

Ключові слова: повсякденність, життєвий світ, віруюча особистість.

У сфері сучасного соціально–гуманітарного знання феномен повсякденності є об'єктом дослідження багатьох наукових праць. Водночас релігійна повсякденність, як специфічний вияв життєвого світу людини, досі не набула належної уваги вчених. З огляду на значний вплив релігії на сприйняття людиною природного і соціального світів, актуальною дослідницькою проблемою є вивчення повсякденного життя віруючої людини, її соціальної екзистенції в суб'єктивно значущому світі релігійної повсякденності.

Вагомий внесок у дослідження повсякденності зробили представники феноменології, філософії екзистенціалізму, «філософії життя», соціології повсякденності та інших напрямів – Ж. Батай, Ж. Бодрійяр, Ф. Бродель, Б. Вальденфельс, Г.–Г. Гадамер, Г. Гарфінкель, І. Гофман, Е. Гуссерль, А. Камю, Е. Левінас, Ж.–Ф. Ліотар, Н. Луман, Х. Ортега–і–Гассет, Ж.–П. Сартр, Е. Фромм, Ю. Хабермас, М. Хайдеггер, А. Швейцер, А. Шюц та ін. Різним аспектам повсякденності присвячені праці сучасних російських вчених, зокрема, К. Дивісенко, Є. Золотухіної–Аболіної, І. Касавіна і С. Щавелева, В. Лелеко, І. Полякової, А. Тарабукіної, Є. Елбакян. Проблеми повсякденності досліджуються в роботах українських вчених – М. Галушка, І. Карпенка, А. Лустенка, І. Рудакової, Т. Титаренко, Н. Хамітова.